

Олена Оржель
Офіс освітніх реформ в Україні

24 травня 2017 р., м. Київ

Чи існує зв'язок між соціальною відповідальністю університетів та університетським лідерством?

- Вища освіта - каталізатор соціально-економічного розвитку; університети – драйвери суспільних змін:

Стаття 1 Всесвітньої декларації про вищу освіту для XXI століття (UNESCO, 1998 р.):

- *«...місія вищої освіти сприяти стійкому розвитку та вдосконаленню суспільства» (mission to contribute to the sustainable development and improvement of society as a whole)*

Комюніке Всесвітньої конференції з вищої освіти "Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» (UNESCO, 2009 р.):

- *розділ «Соціальна відповідальність вищої освіти» окреслює зобов'язання ЗВО щодо сприяння «сталому розвитку, миру, добробуту і реалізації прав людини...».*

Чи існує зв'язок між соціальною відповідальністю університетів та університетським лідерством?

Знання – основний актив (ресурс) в епоху економіки знань; університети – осередки знань, де знання здобуваються, зберігаються, поширюються і де опрацьовуються моделі поведження із знаннями (застосування знань).

Тоді університети-лідери – ті, що

- застосовують передові практики поведження із знаннями у процесах навчання, викладання і дослідження та
- прискорюють, сприяють, допомагають, заохочують передачу і поширення знань у технологічній, соціальній, політичній, культурній, управлінській та інших сферах.

Університети-лідери – ті, що здатні запропонувати (крім навчання, викладання і досліджень) інноваційні моделі застосування знань: новітні технології, соціальні або управлінські інновації, культурні ініціативи та їх донесення до широкого загалу.

Суспільство, широкий загал, громада, спільнота community, society as a whole, public at large:

ХТО ВОНИ?

- місцева громада, де знаходиться заклад вищої освіти
- територіальні органи державної влади та місцевого самоврядування
- широкий загал (ширше суспільство):
 - University of London взяв зобов'язання у своєму Carbon Management Plan зменшити викиди вуглецю на 43% до 2020 р. і на 80% до 2050 р., що покращить екологічну ситуацію у місті розташування ЗВО, на національному рівні та в цілому світі
- держава, її армія, інфраструктура, система безпеки тощо
 - новітні матеріали (тканини) для захисту військових, пожежників,
 - нова формула покриття для автомобільних доріг,
 - нові види пального, енергозберігаючі будівельні технології
 - роботи для зони АТО
- окремі вразливі суспільні групи (внутрішньо переміщені особи)
- фахові спільноти, для яких університет готує кадри
- студенти та їх батьки
- працівники ЗВО: викладачі, керівництво, адміністративний персонал
- інші стейкхолдери (наприклад, міжнародні партнери, місцеві спонсори і донори)

Соціально відповідальні ЗВО в Україні

- Які?
- Скільки їх?
- Чим вони відомі?

Соціально відповідальні ЗВО в світі?

- Міжнародний рейтинг QS Stars: оцінка ЗВО за параметром «університетська соціальна відповідальність»

Маніфест університетської соціальної відповідальності проекту EU-USR

<http://www.eu-usr.eu>

Європейська мережа соціально відповідальних університетів

http://usr-net.eu/index_it.html

European Network of Socially Responsible Universities

Environmental Association of Universities and Colleges

<http://www.eauc.org.uk>

Університетська соціальна відповідальність – спроба визначення

- Вузький погляд, застарілий підхід:
 - Відповідальність перед громадою, де знаходиться університет
- Широкий погляд, сучасний підхід:
 - Відповідальність за все, що відбувається в університеті
- Інші погляди:
 - Відповідальність за освітній процес як основний напрям діяльності ЗВО

Університетська соціальна відповідальність – це усвідомлення та реалізація на практиці зобов'язань ЗВО перед його стейкхолдерами за накопичення, збереження, поширення, передачу, застосування знань

Реалізація університетської соціальної відповідальності

через

- місію ЗВО

e.g. The mission of Harvard College is to educate the citizens and citizen-leaders for our society.

- принципи і цінності
- Стратегії

University of Manchester: Social responsibility is one of our three core strategic goals in our [Manchester 2020 strategy](http://www.manchester.ac.uk/discover/social-responsibility)

University of Brighton social engagement strategy <http://about.brighton.ac.uk>

- Політики і програми (наприклад, енергозбереження, зменшення споживання води тощо)

e.g. University of Edinburgh Sustainable Campus Fund is a real opportunity for anyone in the University to propose projects that could reduce the University's impact on the environment.

- ступеневі освітні програми (наприклад, зміст навчальних курсів, завдання для самостійної роботи студентів)

e.g. Учасники Global USR Network вважають освітню діяльність основною місією ЗВО, тому пропонують навчати соціальній відповідальності у кожному курсі <http://globalusrnetwork.org/objective.html>

Реалізація університетської соціальної відповідальності

через

- тренінгові курси (приміром, для депутатів місцевих рад або лідерів громадянського суспільства),
- соціально відповідальні та суспільно важливі теми дослідницьких робіт,
 - University of Manchester 19 травня провів 'Aid, Conflict and Peace: collaborative research symposium'
 - University of Brighton реалізує дослідницький проект «Футбол задля миру»
<http://www.football4peace.eu>.
- програми співпраці з громадою (як-то: волонтерство, вторинна переробка сміття)
 - *Social Justice Festival* для багатьох громад організує University of Manchester:
- студентські проекти (як-то: майбутні дизайнери розробляють і реалізують проекти ландшафтних парків, студенти спеціальності «соціальна педагогіка» заробляють кредити, працюючи в центрі реабілітації дітей з особливими потребами тощо)
- інші форми.

Реалізація університетської соціальної відповідальності

через виміри університетської діяльності:

- етичний (моральні зобов'язання керівництва та працівників ЗВО; доброчесність студентів, науковців);
- когнітивний (передача знань, просвітництво, освітні програми для молоді, літніх людей);
- технічний / технологічний (передача технічних знань, трансфер технологій для соціально-економічного зростання);
- економічний (економія державних коштів, сприяння економічному розвитку громади);
- правовий (дотримання законів, правил і норм, сплата штрафів у разі їх порушення, сплата податків);
- соціальний (сприяння суспільній злагоді, запобігання конфліктам);
- соціокультурний (налагодження міжкультурного діалогу);
- гуманітарний (боротьба із голодом, постачання питної води);
- екологічний (запобігання забрудненню, подолання наслідків екологічних або техногенних криз);
- інколи говорять про філантропічний та інші виміри.

Реалізація університетської соціальної відповідальності

через зовнішній та внутрішній вектори:

- **Зовнішній вектор:** співпрацю з місцевою громадою, глобальне партнерство, гуманітарну допомогу іншій країні;
- Зовнішній вектор може реалізуватися на місцевому, регіональному, національному або глобальному рівнях
 - місцевий (програми для місцевої громади, де знаходиться ЗВО, консультації для бізнесу, гуртки для підлітків);
 - регіональний (заходи задля сприяння регіональному розвитку)
University of Brighton має серед своїх партнерів понад 700 шкіл
University of Manchester Social Justice Festival
 - національний (реалізація програми KCB на території усієї країни)
University of London Carbon Management Plan;
 - глобальний (здійснення заходів університетської соціальної відповідальності через міжнародне партнерство)
George Washington University має Центр досконалості глобальної фінансової грамотності (Global Financial Literacy Excellence Center), який ставить своєю метою підвищення фінансової грамотності студентів університету, урядовців, державних службовців США, а також на глобальному рівні. Центр разом із Standard & Poor бере участь у підготовці щорічного глобального обстеження з фінансової грамотності; готує відеоролики з фінансової грамотності. Центру працює для глобальних громадян, надаючи можливість усім бажаючим використовувати свої напрацювання
- **Внутрішній вектор:** активізація університетської соціальної відповідальності всередині ЗВО
 - інституційний і субінституційний рівні

Міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000

- запроваджений у 2010 р.
- адресований усім типам установ, включно із ЗВО
- визначає ключові принципи соціальної відповідальності: *підзвітність, прозорість, етична поведінка, повага до інтересів стейкхолдерів, визнання верховенства права, повага до міжнародних норм поведінки, повага до прав людини;*
- окреслює 7 ключових тематичних блоків, пов'язаних із соціальною відповідальністю:
 - права людини;
 - трудові відносини;
 - довкілля;
 - сумлінні / справедливі практики (fair operating practices);
 - права споживачів;
 - участь громад і суспільний розвиток (community involvement and development);
 - належне організаційне врядування.

Матриця соціальної відповідальності проекту ЄС «Comparative Research on University Social Responsibility in Europe and Development of a Community Reference Framework»

European USR Preliminary Model Definition and
Validation Report. Page 11/64

EU-USR Matrix of University Social Responsibility Preliminary Benchmark Standards	
1. Trust, Transparency, Accountability, Disclosure	
1.1	Explicit commitment by 2014 to the principles and guidelines of ISO 26000
1.2	Published policy, strategy and periodic (eg annual, triennial) reports on Social Responsibility
1.3	Quality Assurance Systems and Procedures consistent with the principles of ISO 26000
1.4	Publication of Quality Profile
1.5	Mechanisms to support and extend social dialogue
1.6	Reporting of outcomes from robust internal and third-party reviews and evaluations
1.7	Comprehensive reporting regarding Complaints, Legal Actions, Appeals etc
1.8	Comprehensive disclosure/reporting of all funding received and its use
1.9	Comprehensive disclosure/reporting of environmental sustainability performance
1.10	A robust system of USR monitoring and evaluation and of (publicly) reporting the outcomes of this
2. Governance	
2.1	Comprehensive, multi-dimensional annual, internal reporting on Social Responsibility at Board (or equivalent) level
2.2	Exercise of due diligence, risk and impact assessment, avoidance of complicity and compliance with relevant laws, norms and standards
2.3	Board and Senior Management engagement with Social Responsibility
2.4	Permeation of Social Responsibility throughout policy, strategy, procedures and processes

Рубрики соціальної відповідальності

- Довіра, прозорість, відкритість і підзвітність;
- Врядування (внутрішні політики, стратегії, процедури, процеси);
- Дослідження, навчання, підтримка навчального процесу та участь у житті суспільства, громади;
- Екологічна і соціальні стійкість;
- Сумлінні і справедливі практики;
- Етика, права, повага, справедливість;
- Демократія, громадянство, суспільний розвиток

Університетська соціальна відповідальність: ОСНОВНИЙ ВИСНОВОК

- Не всі українські ЗВО мають можливість реалізувати себе у дослідницькій площині і вийти у лідери міжнародних університетських рейтингів чи змагатися із національними дослідницькими університетами
- Але кожен університет має можливість стати лідером університетської соціальної відповідальності, довести громаді, суспільству свою суспільну значущість і зберегти себе в умовах жорсткої конкуренції та скорочення фінансування

Запитання, коментарі?

social responsibility
university learning for
good public support
governance societal fair
research engagement
practices sustainability

Дякую за увагу!